

17:50-18:25

Amnestik Olgu Sunumu

Başar Bilgiç

Florence Nightingale Hastanesi Nörolojik Bilimler Bölümü, İSTANBUL

Luis Bunuel insan belleği üzerine “Tüm yaşamımızı şekillendirenin bellek olduğunun farkına varabilmemiz için az da olsa belleğimizi yitirmeye başlamış olmamız gerekir” demiştir. Süreklilik algısı ve de ölümlülüğün farkındalığı büyük ölçüde bellek ile ilişkilidir. Gündelik yaşamda belleğin önemini fark etmesek de bellek kaybı yaşadığımız ya da yaşayanlarla karşılaştığımızda kognitif yaşantımızda belleğin yerini, önemini ve de gerçek denilen şeylerin ne kadar göreceli olduğunun farkına varırız.

Bellek tüm kognitif işlevlerde olduğu gibi bilince çıkan ve bilince çıkmayan bileşenleriyle insan yaşamında yaşamsal ve kalıtsal rolünü üstlenir. Bellek olmadan koheran bir bilinçli hayat sürmek neredeyse imkansızdır. İnsan belleğinde hippokampusun başı çektiği limbik yapılar nöral substrat yapısını üstlenirler. Fakat unutulmamalıdır ki limbik yapılar bellek engramlarının depolandığı birer silo değildir tam tersine engramları çeşitli modaliteler şeklinde kortekste saklayan birer dağıtıcı ve toplayıcılardır.

İnsan belleği örtük ve açık bellek olarak iki işlevsel ayrıma uğrar. Örtük bellek anatomik substrat farklılığı da göstererek limbik sistemden bağımsız olarak “hazırlama”, “beceriler, alışkanlıklar” ve “koşullama” olarak alt tipler oluştururken, açık bellek limbik sistem bağımlıdır ve “episodik” ve “semantik” olarak ikiye ayrılır.

Sunulan olgu kronik açlığa bağlı olarak gelişen “Wernicke-Korsakoff” hastalığından mustarıptir. Epizodik bellekte ileriye dönük bellek kayıtlamaları ve sıralaması yapamadağından zaman algısını yitirmiştir. Retrograd bellek kaybında ise otobiyografik belleğin toplumsal olaylara ait belleğe göre kısmen korunsa da dekad kaybı yaratacak kadar ciddi düzeydedir. Buna karşın semantik belleğin çok daha az bir kayıpla daha az sorunlu olduğu izlenmektedir. Şaşırtıcı bir biçimde motor öğrenme belleği sağlamdır ve yaşamını izletmeyecek ve sıkı sıkıya bağlı olduğu politik kimliğini silecek kadar sorunlu bir açık (explicit) bellek defisitine rağmen ustalık düzeyinde müzik enstrumanlarını çalmaya öğrenebilmiştir. Luria'nın birebir incelediği detaylı mnemonist Solomon olgusunun aksine soyut kavramlardan çok daha fazla etkilenebilmektedir.

Tiamin eksikliğine bağlı olan “Wernicke-Korsakoff” hastalığı açık bellek ile ilgili nöral substratları sağlayan Papez devresi (hippokampus - mamiller cisimcikler - anterior talamik çekirdek- singulat-hippokampus) ve amigdala-dorsomedialtalamik çekirdek – prefrontal korteks döngüsünü stratejik olarak hasara uğratmasıyla en ciddi bellek bozukluklarının ortaya çıkmasına yol açar.

Bu sunumda olgu örneği ile birlikte bellek ve alt tipleri, bellek bozukluğunun kişisel, sosyal, sanatsal ve politik yaşantıda yarattığı değişiklikler ve belleğin insan duygudurumu ile olan ilişkisi gözden geçirilecektir.